

**Martí Sales, «El parquet de tot plegat» pròleg a l'edició de l'obra.
Tarragona: Arola Editors – TNC, 2017.**

*Si vols dir-li a la gent la veritat,
sigues divertit o et mataran*
Billy Wilder

És poc probable que la Magda sàpiga quin fet crucial de la història de la humanitat va passar fa setanta mil anys. Segurament el terme Revolució Cognitiva no li diu res i tanmateix, va ser un canvi clau en l'evolució de l'home: fins llavors, l'*homo sapiens*, com d'altres primats, havia desenvolupat un llenguatge que el feia capaç de relacionar-se socialment (xafardejar) i mantenir la cohesió de grups de fins a cent cinquanta individus. Si creixia, no hi havia res que els mantingués units i després d'una crisi, s'acabava desfent. Quina va ser l'argamassa cognitiva que ens agermanaria per sempre? La construcció lingüística dels mites comuns. La capacitat d'elaborar ficcions col·lectives va fer que poguéssim entendre'ns sense conèixer-nos, perquè compartíem una creença, una idea del món i aquesta idea del món ens va permetre col·laborar a gran escala, evolucionar, fer-nos forts i hegemònics. El fonament de les civilitzacions que ha aixecat la humanitat és l'imaginari col·lectiu, els intangibles mites religiosos, nacionals, legals, econòmics. Segurament la Magda, la vídua que protagonitza aquesta obra, no en té ni idea d'això, però se sent part d'un poble i d'una societat, en comparteix dèries i tírries, se sent seu aquest tarannà que ens fa bascular entre l'anarquisme més explosiu i el pactisme del peix-al-cove, no troba gens estranya l'escatologia que ens caracteritza ni que adorem una verge negra, un ou volador, un mossèn exorcista o un polític baixet i molsut que ha exercit d'ídol aglutinador des de la transició. La Magda Casals de Clarà, després de tota una vida de mare de família fent les millors magdalenes del món, comença a renegar als setanta-quatre anys quan esclata el cas Pujol. A la senyora se li esfondren els fonaments, com a tanta gent que tenia fe cega en el gran tòtem nostrat. Va tenir l'oportunitat de conèixer-lo, per casualitat, ell va tastar les seves mítiques magdalenes i al cap dels anys, les va recordar en una trobada amb el seu marit. Així, mitjançant la memòria prodigiosa que desplegava a cada pas, se la va guanyar per sempre —és per això que la capacitat que tenen alguns poderosos de recordar el més

mínim dels detalls de les persones que es troben no té preu: al demostrar que se'n recorden, d'ells, que no són ningú, automàticament queden com beneïts pel seu interès magnànim, se'ls dona un sentit a la seva existència, que passen a dedicar-li a perpetuïtat.

L'aportació al món de la Magda, pujolista convençuda i dona com cal, han estat dues filles i aquelles meravelloses magdalenes. I segur que no coneixia la tesi de l'historiador israelià Yuval Noah Harari segons la qual la Revolució Agrícola, fa 10.000 anys, més que un gran pas per a la humanitat, va ser la mare de tots els mals: «Sens dubte, la Revolució Agrícola va fer créixer la quantitat total de menjar que hi havia a disposició de la humanitat, però l'excedent d'aliments no es va traduir en una dieta més sana o en més temps de lleure, sinó que va donar lloc a explosions demogràfiques i a unes elits privilegiades. L'agricultor tipus treballava més que el caçador-recol·lector tipus i a sobre menjava pitjor. La Revolució Agrícola va ser el frau més gran de la història. Qui en va ser responsable? Ni els reis, ni els sacerdots, ni els comerciants. Els culpables van ser un grapat d'espècies vegetals, incloent-hi el blat, l'arròs i les patates. Aquestes plantes van «domesticar» l'*homo sapiens* i no pas a l'inrevés».¹ Esclaus del blat, esclaus de la cuina, esclaus de la cultura, el pensament i la religió que es va desenvolupar a partir dels grans assentaments d'aquella època, seguim vivint enxubats, histèrics i pendants del què diran. Els estaments imperants imposen les seves normes estètiques i de conducta i el nostre sentiment de pertinença ens hi fa caure de quatre grapes: és per això que el matrimoni Casals de Clarà tapa el preciós terra hidràulic del seu pis de l'Eixample amb un parquet més modern, més de l'estil de moda del moment, el dels apartaments Núñez y Navarro —l'altre triomfador, el saltataulells sense escrúpols que va fer el *braguetasso*, va imposar el seu model de llar ostentosa d'ascensors daurats i es va convertir en el general en cap de l'exèrcit de Catalunya, el Barça. La individualitat només s'assimila a l'èxit: els anys vuitanta són l'apoteosi del triomf personal. Mentre Pujol i Núñez es feien els amos del *cotarro*, la resta del país, la pobra gent, amalgamada, s'identificava amb aquesta catalanitat conformista i de perfil baix, del «narinant», del «som i serem», de resignar-se amb quatre sardanes a la plaça

¹ Noah Harari, Yuval: *Sàpiens. Una breu història de la humanitat*. Traducció de Marc Rubió. Edicions 62, 2016.

Sant Jaume i l'escapada amb la coral a Cantonigròs, sempre fent el ploramiques sense mai gosar poder.

A tots els que heu vingut, aquest espatarrant bodegó crepuscular amb corifeu de pubilles a contrapeu, comença amb una ensulsiada, amb el daltabaix moral que sacseja la nació pis a pis, família a família, quan es descobreix que els Pujol havien fet com tots els poderosos: beneficiar-se il·lícitament de la seva posició privilegiada. Un home misteriós que viu als marges fa palanca amb la Magda per acabar de rebentar-ho tot, família, convencions, creences, fantasmes i fins i tot el parquet, la darrera impostura. És força probable que l'autor d'aquesta oda a la tieta, d'aquesta radiografia esperpèntica de la catalanitat a ritme de ié-ié i cançó lleugera, en Marc Rosich, sàpiga què va passar fa 5.300 anys: la humanitat va començar a escriure. Els primers rastres són inventaris comercials, com no podia ser d'altra manera: el Déu diner exigia control i organització per multiplicar-se —i d'això en sabem prou, no per casualitat *L'auca del senyor Esteve* és un dels nostres clàssics. Rosich dona un paper clau a la paraula escrita, en concret a l'epístola, aquest dispositiu on s'aboquen totes les il·lusions, totes les expectatives: en aquesta obra, les cartes —qui les escriu i per què, què se n'espera i quan arribaran; què signifiquen, al capdavall— són el detonant de l'acció i potser, fins i tot, el gran *mcguffin*.

Segur que en Rosich, un dels nostres dramaturgs més espurnejants i pop, també sap que qui canta els mals espanta, de sempre —la primera cançó no fou documentada, no podem dir quants milers d'anys fa. Potser no s'ha imaginat mai a Jordi Pujol davant del cadafal cantant la cançó del lladre² però sabia perfectament el que es feia quan va triar la Núria Feliu (etern arquetip de la tieta catalana més fresca) i les seves cançons com a allioli melòdic i existencial. Un parell de versos seus serveixen per retratar amb tota fidelitat el carisma dels poderosos («M'enamoren els timadors / que fan mil trampes i semblen senyors»), el desengany («I ara, què...? Sense l'amor que vas jurar-me,/ què faré? On aniré? Per quin camí?»), la tristor («Tot és gris / ho és el temps ho és el teu cor tan indecís / i darrere dels vidres ho és el món / que es perd / qui sap on / dins la boira.

² Quan jo n'era petitet / festejava i presumia, / espartdenya blanca al peu / i mocador a la falsa. / Adéu, clavell morenet! / Adéu, estrella del dia! / I ara, que ne sóc grandet, / m'he dat a mala vida. / Em sóc posat a robar, / ofici de cada dia. / Vaig robar un traginer / que venia de la fira, / li prenguí tots els diners / i la mostra que duia. / Quan he tingut prou diners, / he robat també una nina, / l'he robada amb falsedat, / dient que m'hi casaria. / La justícia m'ha pres / i en presó fosca en duia. / La justícia m'ha pres / i em farà pagar amb la vida.

/Aquest món incert.») o l'amistat («Sou aquí, els bons amics que jo estimo /sou aquí, ara us tinc tan a prop /que em ve una sensació i em pren un tremolor / que em va des del cabell fins al taló. / Ja us he reconegut, / amics, que m'heu vingut a veure! / Ja us he reconegut, / ja veig que amb l'amistat puc creure.») De la Feliu, la Magda comenta: «Ella canta qui som». En Rosich també.